

Smittsäkrad besättning gris samt Smittsäkrad besättning gris – biosäkerhet vildsvinskontakter 2024

Bakgrund

Smittsäkrad besättning gris (SSB Gris) är ett kontrollprogram som handlar om smittskydd på svenska grisgårdar och som startade 2016. Målet med programmet är att förebygga och minska risken för att smitta förs in till grisgårdar, sprids inom gårdarna och från dessa. Genom att koppla förbättringsåtgärder till ersättningsnivåer vid skada, försäkringspremier och/eller villkor för livdjurshandel ökas motivationen ytterligare. SSB Gris önskar samtidigt vara ett proaktivt program som utöver rutinarbetet även arbetar med aktuella smittskyddsfrågor. Genom utbildning är det möjligt att höja kunskapen och medvetandet om smittskyddets betydelse för djurhälsan. Därmed förbättras smittskyddet och djurhälsan på besättningsnivå och i förlängningen även på ett nationellt plan. SSB Gris fokuserar inte på ett enskilt smittämne utan jobbar i stället med att bryta smittvägar generellt.

SSB Gris beviljades medel från Livsmedelsstrategins ”Vildsvinspaket” hösten 2020 med syftet att utarbetas en ny status specifikt riktad mot biosäkerhetsåtgärder för att minska risken för vildsvinskontakter. Statusen ska höja biosäkerheten på gård och minska risken för direkt och indirekta vildsvinskontakter och även kunna ligga till grund för att utfärda dispens för in- och uttransport av levande grisar ur ett spärrat område i tillfälle av afrikansk svinpest (ASF) på vildsvin. Arbetet pågår till och med 2025. Programmet har sedan hösten 2023 tre nivåer Grund, Spets och ASF-status. Anslutningen sker i flera steg och anslutna gårdar får sedan regelbundna besök av veterinär.

Resultat

Arbetet med att vidareutveckla och driva programmets ASF-status har genomförts tillsammans med programmets styrgrupp där Sveriges Grisföretagare och hälsokontrollorganisationerna Gård & Djurhälsan, Lundens Djurhälsovård och Distriktsveterinärerna ingår. I arbetsgruppen ingår även representanter för Jordbruksverket och SVA. Vid mötena diskuteras inkomna frågor från fältverksamma veterinärer och grisproducenter rörande tolkning av kraven i SSB Gris ASF-status. I december hölls ett fysiskt möte på Jordbruksverket där myndighetens arbetsgrupp informerade om olika utbrottsscenarion och styrgruppen informerade om arbetet med anslutning av grisgårdar till SSB Gris ASF-status.

Många frågor inkommer rörande programmets ASF-status både från grisproducenter och veterinärer. Frågorna rör olika lösningar på gård, men också tolkningar kring programmets regelverk. Genom medverkan vid olika möten, så som Sveriges Grisföretagares ordförandekonferens eller slakteriernas leverantörsmöten, men även i samband med direktkontakt med enskilda grisproducenter, vid sambesök med veterinär

STOPPA SMITTAN – DET LÖNAR SIG!

Programansvarig:

Johanna Fjelkner, djurhälsoveterinär
Gård & Djurhälsan
Johanna.fjelkner@gardochdjurhalsan.se

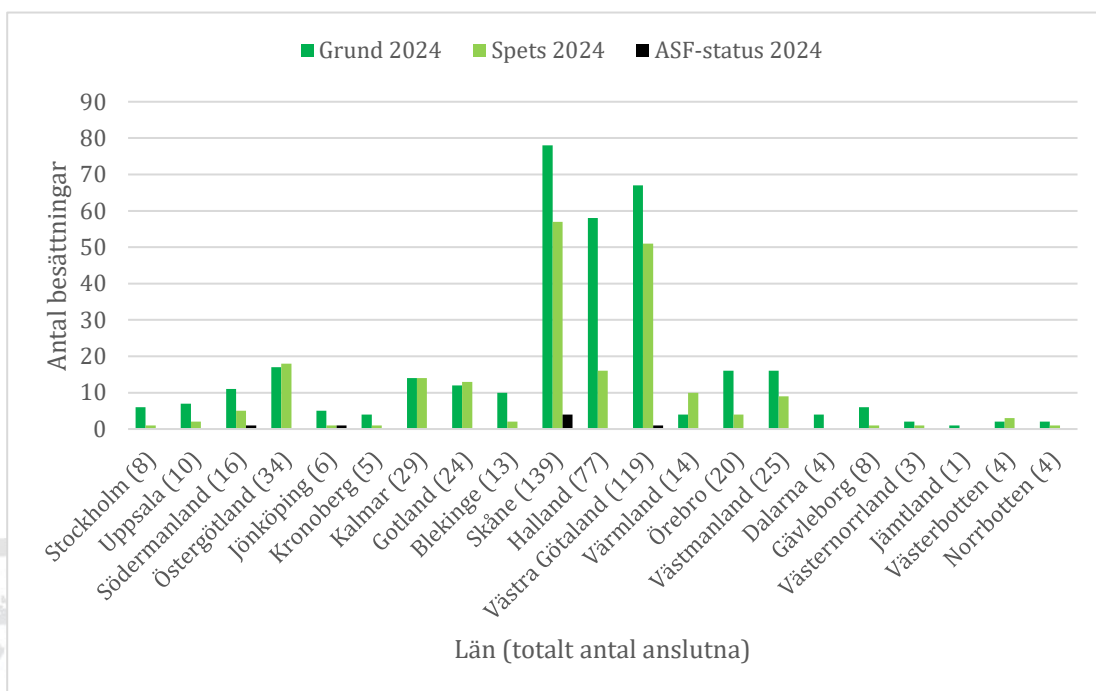
Programadministratör:

Lena Hjorth
Gård & Djurhälsan
lena.hjorth@gardochdjurhalsan.se

på gård eller genom deltagande vid lokalt arrangerad ERFA-möten har många av frågorna kunnat besvaras.

Två kalibreringar på gård har genomförts under 2024 för veterinärer som utför kontrollbesök inom ramen för SSB Gris. Vid kalibreringarna deltog även programmets styrgrupp. En kalibrering genomfördes på gård i Skåne och en i Västergötland, totalt deltog 25 veterinärer. Vid kalibreringarna delades veterinärerna in i mindre grupper som tillsammans genomförde en gårdsvandring, diskuterades flöden på gård och hur dessa behöver förändras för att den aktuella besättningen ska kunna anslutnas till SSB Gris ASF-status. Efterföljande samlades alla för gemensam diskussion kring de problemställningar som uppstått. Vid kalibreringarna gavs även information om de frågeställningar som kommit in till programmets referensgrupp/arbetsgrupp ASF. Vi kunde även ge information om Jordbruksverkets skriftliga information om innebörden av att vara en "Godkänd anläggning" i tillfälle av ett nytt utbrott av ASF i Sverige och kopplingen till SSB Gris ASF-status.

Vid årets slut var antalet anslutna besättningar 552, varav sju besättningar är anslutna till ASF-status. Antal anslutna besättningar 2024-12-31 fördelade per län och nivå framgår av figur 1. Vi kan se en nedgång i antalet anslutna besättningar jämfört med 2023. Nedgången beror fortsatt på att djurhållare beslutat sig för att avveckla produktionen.

Figur 1. Totalt antal anslutna besättningar till Smittsäkrad besättning gris den 31 december 2024

STOPPA SMITTAN – DET LÖNAR SIG!

Programansvarig:

Johanna Fjelkner, djurhälsoveterinär
Gård & Djurhälsan
Johanna.fjelkner@gardochdjurhalsan.se

Programadministratör:

Lena Hjorth
Gård & Djurhälsan
lena.hjorth@gardochdjurhalsan.se

Utvecklingen av programmets webbsystem sker i samverkan med Växa Sveriges IT-avdelning. Under 2024 har vidareutveckling av webbsystemet för SSB Gris för att färdigställa aviseringssystemet efter lanseringen av ASF-status genomförts.

Det uppstår många frågor kring kostnaden för att ansluta en besättning till programmets ASF-status. Därför lanserade Sveriges Grisföretagare i samarbete med LRF Kött en kalkyl som tagits fram för att beräkna kostnaden för anslutning till SSB Gris ASF-status under slutet av året. SSB Gris har fungerat som bollplank under framtagande av kalkylen. Kalkylen finns nu tillgänglig för alla att använda på smittsäkra.se. Kalkylen är ett hjälpmedel både för den enskilda grisproducenten, men också för veterinär i samband med rådgivning för anslutning till statusen.

Diskussion

Som tidigare nämnt är ett flertal organisationer engagerade i programmet. Samarbetet mellan Gård & Djurhälsan, Lundens Djurhälsovård, Distriktsveterinärorganisationen och Sveriges Grisföretagare gör att programmet blir väl genomarbetat och förankrat hos flera aktörer med stor nationell spridning. Utöver dessa organisationers engagemang bidrar också enskilda veterinärer med både intressanta frågeställningar, erfarenhet och kunskap vid de återkommande referensgruppsmötena, kalibreringarna och kurserna.

I arbetet med Arbetsgrupp ASF kan vi se att tolkningen av EU:s lagstiftning har tagit tid. Det uppstår också nya frågor som rör regelverket inom SSB Gris, men också hantering av ett framtida utbrott. Vi kan också se att det kvarstår frågor kring exempelvis transport av grisar, förflyttning av grisar mellan olika anläggningar och godkännande av slakterier för att kunna ta emot grisarna. Många av frågorna ligger utanför ASF-statusen regelverk, men frågorna har en avgörande roll för om det överhuvudtaget går att hålla grisar i ett smittat område.

Vi kan också konstatera att det i många fall kommer att krävas större investeringar för att nå upp till kraven i programmets ASF-status. Kostnaden för den enskilda grisföretagaren rör sig mellan 200 tkr upp till flera miljoner per anläggning. Exempelvis medför anslutning till programmet investering i staket runt gården och anläggning av nya körvägar, men i många fall medför det också inköp av ytterligare en lastmaskin alternativt upprättande av spolplatta till denna. Den stora investering och arbetsinsats som krävs för att uppnå kraven gör att det tar längre tid att anslutna besättningarna. I flertalet besättningar pågår arbete med att förbättra biosäkerheten, men en hel del arbete kvarstår innan de är redo för anslutning. Vi ser fortsatt ett stort behov av finansiellt stöd för att genomföra dessa åtgärder.

SSB Gris är ett levande program som väcker diskussion och eftertanke, men som också bidrar med kunskap och information till både grisproducenter och veterinärer. Genom detta medverkar SSB Gris i hög grad till att driva utvecklingen av biosäkerheten på våra svenska grisgårdar framåt.

STOPPA SMITTAN – DET LÖNAR SIG!

Programansvarig:

Johanna Fjelkner, djurhälsoveterinär
Gård & Djurhälsan
Johanna.fjelkner@gardochdjurhalsan.se

Programadministratör:

Lena Hjorth
Gård & Djurhälsan
lena.hjorth@gardochdjurhalsan.se